

Vizitka 8 – Cepljenje in pnevmokokne okužbe

December 2025

Ker smo v obdobju porasta respiratornih okužb in se mnogi od vas odločajo za cepljenji proti gripi in covidu, sem vam pripravila krajšo informacijo o pnevmokoknih okužbah, za katere v cepilnem centru v ZD Nova Gorica, tudi omogočajo cepljenje. Odločali se boste seveda po svoji presoji. Želim vam vsem lepe praznične dni in veliko zdravja in srečnih trenutkov v novem letu! Skupaj smo močnejši in lepše nam je!

Kaj povzročata pnevmokokne okužbe

Pnevmokokne okužbe povzročata bakterija *Streptococcus pneumoniae* (pnevmokok). Obstaja več kot 90 serotipov te bakterije, od katerih lahko večina povzročata bolezn.

Kako se okužba prenaša

Pnevmokoki so lahko normalno prisotni v sluznicah dihal, predvsem v nosu in žrelu. Med ljudmi se prenašajo s kužnimi kapljicami, ki nastanejo ob kihanju in kašljanju. Za nastanek bolezn je poleg prisotnosti bakterije pomembna tudi zmanjšana odpornost. Ogroženi so zlasti majhni otroci, starejši ljudje, ljudje s kroničnimi boleznimi in imunskimi pomanjkljivostmi. Tveganje za nastanek pnevmokoknih bolezn povečujejo tudi predhodne virusne okužbe dihal, ki oslabijo lokalno odpornost.

Koliko časa je oseba s pnevmokokno okužbo kužna

Natančno obdobje kužnosti ni znano. Kaže, da do prenosa lahko pride, dokler je pnevmokok prisoten v izločkih dihal. Za širjenje pnevmokokov so zdravi nosilci bakterije pomembnejši kot bolniki.

Katere bolezn lahko povzročata pnevmokok

Pnevmokok lahko povzroči vnetje obnosnih votlin, vnetje srednjega ušesa, pljučnico, okužbo krvi (sepsa) in vnetje možganskih ovojnic (meningitis). Nekatero hujše pnevmokokne okužbe (invazivna pljučnica, sepsa, meningitis) se lahko končajo tudi s smrtjo.

Vnetje srednjega ušesa je najpogostejša pnevmokokna okužba pri otrocih. Kaže se z bolečino v ušesu, pordelim in napetim bobničem, lahko z izcedkom iz ušesa in povišano telesno temperaturo, pri dojenčkih lahko tudi z razdražljivostjo in drisko.

Pnevmokokna pljučnica se lahko pojavi 1 – 3 dni po okužbi. Bolezen se prične nenadoma in se kaže z mrzlico, s povišano telesno temperaturo, s kašljem, z rumenim gnojnim izmečkom, z ostro bolečino v prsih, ki se poslabša pri globokem vdihu, s težkim in/ali pospešenim dihanjem, s povišanim utripom srca in z oslabeleostjo. Smrtnost je 5 - 7 %, pri starejših lahko več kot 50 %.

Sepsa je okužba krvi, ki se pri 4 od 100 bolnih otrok konča s smrtjo. Smrtnost je še večja pri starejših osebah.

Za pnevmokokni meningitis je značilen glavobol, utrujenost, bruhanje, razdražljivost, povišana telesna temperatura, trd vrat, nevrološki izpadi, krči in koma. Smrtnost bolnikov s pnevmokoknim meningitisom je okrog 10 %. Pri preživelih so pogoste nevrološke posledice.

Kako pogoste so invazivne pnevmokokne okužbe v Sloveniji

Pnevmokokne okužbe se najpogosteje pojavljajo pri otrocih, mlajših od 5 let ter pri starejših ljudeh (starih 65 let in več).

V Sloveniji je leta 2023 zaradi invazivnih pnevmokoknih okužb umrlo 18 oseb.

V Sloveniji je pogostost invazivnih pnevmokoknih okužb višja kot v številnih evropskih državah, kjer se je po uvedbi rednega cepljenja proti pnevmokoku stopnja okužb zelo znižala.

Kako zdravimo pnevmokokne okužbe

Pnevmokokne okužbe se zdravi z antibiotikom. **V zadnjem času se pojavlja odpornost pnevmokokov na antibiotike, kar otežuje zdravljenje.** Zaradi tega je pri jemanju antibiotikov treba natančno upoštevati navodila zdravnika in farmacevta, še zlasti pa je pomembno preprečevanje okužb, predvsem s cepljenjem.

Ali lahko zbolimo zaradi pnevmokokne okužbe več kot enkrat

Da. Prebolela okužba z enim od 90 serotipov pnevmokokov ne predstavlja imunosti za okužbo z drugimi serotipi. Cepljenje se priporoča tudi, če je posameznik enkrat ali večkrat prebolel invazivno pnevmokokno okužbo.

Ali je na voljo cepivo proti pnevmokoknim okužbam

Da. Obstaja več vrst cepiv proti pnevmokokom (konjugirano, polisaharidno).

V Sloveniji se za izvajanje programa cepljenja uporablja 20-valentno konjugirano cepivo, ki preprečuje okužbo s serotipi pnevmokokov, ki najpogosteje povzročajo invazivne bolezni. 20-valentno cepivo se uporablja tako za otroke kot tudi za starejše odrasle in kronične bolnike.

Kako dajemo cepivo

Pnevmokokno cepivo dajemo pri otrocih, mlajših od dveh let, z vbodom v mišico na sprednjem delu stegna. Pri starejših od dveh let dajemo cepivo z vbodom v mišico ali podkožje na nadlahti.

Kdo priporoča cepljenje proti pnevmokoknim okužbam

Cepljenje proti pnevmokoknim okužbam priporočajo: Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ), Posvetovalna skupina za cepljenje, Združenje za pediatrijo Slovenskega zdravniškega društva (SZD), Klinika za infekcijske bolezni in vročinska stanja UKC Ljubljana, Evropski center za preprečevanje in obvladovanje bolezni (ECDC), Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) in mnoga druga strokovna združenja doma in po svetu.

Kako učinkovita so cepiva proti pnevmokoknim okužbam

Cepiva proti pnevmokoknim okužbam so se v kliničnih raziskavah izkazala kot učinkovita.

Kako varna so cepiva proti pnevmokoknim okužbam

Cepiva proti pnevmokoknim okužbam so se v kliničnih raziskavah izkazala kot varna. Tveganje zapletov zaradi bolezni je bistveno večje kot tveganje za pojav resnih neželenih učinkov po cepljenju.

Po cepljenju s cepivi proti pnevmokoknim okužbam so najpogosteje poročali o lokalnih reakcijah na mestu vboda (rdečina, bolečina, oteklina), povišani telesni temperaturi, bolečinah v mišicah in sklepih, glavobolu, začasni izgubi apetita, razdražljivosti, nemirnem spancu, utrujenosti in zaspanosti, bruhanju, driski in izpuščaju. Resnejši neželeni učinki so bili redki.

Neželene učinke pri cepljenju s pnevmokoknimi cepivi redno spremljajo javne zdravstvene ustanove (v Sloveniji prijave o tem zbira Register neželenih učinkov po cepljenju na NIJZ), Javna agencija za zdravila in medicinske pripomočke Republike Slovenije, Evropska agencija za zdravila in proizvajalci.

Ali lahko cepivo povzroči pnevmokokno okužbo

Ne. Pnevmonokokno cepivo je mrtvo in vsebuje le očiščene delce mikroba, zato ne more povzročiti pnevmokokne okužbe.

vir: NIJZ - [*Pnevmonokokne okužbe in cepljenje – vprašanja in odgovori*](#)

Pripravila: Sanda Campolunghi